

בספטמבר 2022 ימלאו 50 שנה למכון משואה.

לקראת שנת היובל נחשוף מידי שבוע, במשך 50 שבועות, פריט נבחר מתוך אוספי ארכיון משואה.

פריט מספר 36 – ארכיון אישי – פרדקה מזיא לבית אוקסנהנדלר

לפוסט האחרון צרפנו את תמונתו של השופט ד"ר משה בייסקי מקריא את מגילת היסוד להקמת מכון משואה באפריל 1965. בתמונה, מקריאה גם היא את המגילה, מופיעה פרדקה מזיא, שחומרים רבים מארכיונה האישי מופקדים בארכיון משואה.

פרדקה מזיא (1922-1994) נולדה בסוסנוביץ, פולין. הייתה חברה פעילה בתנועת "הנוער הציוני" בעיר הולדתה, כולל בגיטו, בו לקחו על עצמם חברי התנועה את חינוך הילדים שהסתובבו ללא מעש, זאת לאחר הוצאת מוסדות החינוך היהודים מחוץ לחוק. לצורך כך הקימו בית ספר, תחנת הזנה לילדים וספרייה שהייתה תחת אחריותה של פרדקה.

בנוסף על פעילותה בתנועה שימשה פרדקה בגיטו, למרות שלא הייתה לה הכשרה רפואית, כאחות בבית החולים היהודי. לאחר פירוק התנועה הצטרפה למחתרת לצד חברה (לו נישאה במאי 1943) עזריאל (יוזאק) קוז'וק, ראש קן "הנוער הציוני" בסוסנוביץ. במסגרת פעילותה במחתרת, ניצלה פרדקה את מסמכי כאחות על מנת למלט יהודים שרוכזו בנקודות השילוח שעמדו לעלות על רכבות הגירוש למחנות עבודה או למחנות השמדה. באחת מפעולות הצלה אלו, בזמן האקציה הגדולה לחיסול הגיטו, ב-2 באוגוסט 1943, נרצח בעלה יוזאק על ידי הגרמנים.

במסגרת פעילותה במחתרת הייתה פרדקה קשרית, הסתובבה עם מסמכי זהות מזויפים ברחבי פולין הכבושה וסייעה להבריה מסמכים מזויפים ונשק תוך שהיא מסכנת את חייה. במסגרת זו אף נסעה בתחילת שנת 1942 לאושוויץ על מנת לנסות ולהבין מהו המקום אליו נשלחים היהודים. באחת מנסיעותיה נעצרה על ידי אנשי הגסטפו, נחקרה וישבה בבית הסוהר של מטה הגסטפו בקטוביץ. מבית הסוהר הייתה אמורה פרדקה להישלח לאושוויץ, אך שוחררה על ידי איש גסטפו, תמורת שוחד כסף.

לאחר חיסול הגיטו ברחה פרדקה להרי הקרפטים בסלובקיה ובתחילת שנת 1944 הגיעה לבודפשט הונגריה עם שאר חברי המחתרת המעטים ששרדו. במרץ 1944 הצליחה לעלות ארצה, עם סרטיפיקט שקיבלה מהבריטים על שם בדוי, ברכבת דרך איסטנבול ובירות, עד שהגיעה לקיבוץ תל יצחק. בסוף 1945 יצאה לאיטליה כשליחת הישוב העברי לסייע לשארית הפליטה שהתרכזו במחנות עקורים.

פרדקה העידה במשפט אייכמן ולאחר שנים של שתיקה, החלה לספר וללמד את השואה. הייתה היוזמת ומלוות המשלחת הראשונה של בני נוער ישראלים לפולין (1965) ומיוזמי ומייסדי מכון משואה.

פריטים מקשורים:

- פריט מספר 68705 - פרדקה מזיא לבית אוקסנהנדלר בצעירותה, חברת תנועת "הנוער הציוני" קן סוסנוביץ, פולין

- פריט מספר 61029 - קוז'וק עזריאל (יוזאק), ראש הקן של תנועת "הנוער הציוני" בסוסנוביץ

- מספר פריט 68305 - פרדקה מזיא לבית אוקסנהנדלר עם עוזיאל ליכטנברג. בודפשט, הונגריה, ינואר 1944

- פריט מספר 78902 – פרדקה מזיא במעמד הכרזה על הנחת אבן הפינה לבניין "משואה".

